

Deloitte.

Concept

Accountantsverslag 2013

Gemeente Doetinchem

juni 2014

VERTROUWELIJK

Aan de leden van de gemeenteraad
van de gemeente Doetinchem
Postbus 9020
7000 HA DOETINCHEM

Onderwerp
Concept-accountantsverslag 2013 gemeente Doetinchem

Datum
juni 2014

Deloitte Accountants B.V.
Meander 551
6825 MD Arnhem
Postbus 30265
6803 AG Arnhem
Nederland

Tel: 088 288 2888
Fax: 088 288 9777
www.deloitte.nl

Geachte leden van de gemeenteraad,

Hierbij ontvangt u ons accountantsverslag over het boekjaar 2013. Daarin zijn onze belangrijkste controlebevindingen samengevat. Voorts treft u een analyse aan van de ontwikkelingen in uw vermogen en resultaat.

De jaarrekening is opgesteld onder verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Doetinchem. In overeenstemming met uw opdracht hebben wij hebben de jaarrekening 2013 gecontroleerd. Bij deze jaarrekening zijn wij voornemens een goedkeurende controleverklaring te verstrekken.

Dit accountantsverslag bespreken wij met u in de beeldvormende raad op donderdag 3 juli 2014. Bij die gelegenheid beantwoorden wij ook graag uw eventuele vragen.

Wij maken u erop attent dat voor dit accountantsverslag een beperkte verspreidingskring geldt. Het accountantsverslag is uitsluitend bestemd voor de gemeenteraad en het college.

Hoogachtend,

Deloitte Accountants B.V.

M.C.J.M. Bekker RA

cc: college van burgemeester en wethouders

Inhoudsopgave

Accountantsverslag 2013
Gemeente Doetinchem

Bestuurssamenvatting	5
Bevindingen	10
Interne beheersing	19
Analyse resultaat, vermogen en financiële structuur	22
Overige onderwerpen	27
Bijlagen	32
Bijlage A1: Niet-gecorrigeerde fouten	33
Bijlage A2: Afwijkingen in de toelichting	35
Bijlage A3: Rechtmatigheid	36
Bijlage B: Onafhankelijkheid	37
Bijlage C: Reikwijdte van de controle 2013	38
Bijlage D: Disclaimer en beperking in gebruik	39

Bestuurssamenvatting

Bestuurssamenvatting

Reikwijdte van de controle	<p>Met de opdrachtbevestiging van 15 oktober 2013 heeft u ons opdracht gegeven tot het controleren van de jaarrekening 2013. De reikwijdte van onze controle staat omschreven in de opdrachtbevestiging. Er is gedurende het verloop van de controle op geen enkele wijze sprake geweest van een beperking in de reikwijdte van onze controle.</p> <p>Daarnaast zijn bepalend voor onze controle:</p> <ul style="list-style-type: none">• het Besluit accountantscontrole decentrale overheden;• uw verordening controle op het financieel beheer en op de inrichting van de financiële organisatie van de gemeente Doetinchem (controleverordening op grond van artikel 213 van de Gemeentewet);• Het door de raad op 24 oktober 2013 vastgestelde Controleprotocol voor de Accountantscontrole op de Jaarrekening 2013 van de gemeente Doetinchem;• het door het college vastgestelde normen- en toetsingskader d.d. 14 januari 2014. Dit normen- en toetsingskader is aan de raad ter kennisname voorgelegd. <p>Tijdens de uitvoering van de oorspronkelijke controleplanning hebben zich geen wijzigingen van materieel belang in de reikwijdte van de controle voorgedaan. Wij achten de reikwijdte van onze controle voor 2013 voldoende voor de doelstelling van onze controle.</p> <p>Een samenvatting van de reikwijdte van de controle voor 2013 is opgenomen in bijlage C.</p>	Bijlage C
Goedkeurende controleverklaring	<p>Bij de jaarrekening 2013 van uw gemeente zijn wij voornemens een goedkeurende controleverklaring voor zowel de getrouwheid als de financiële rechtmatigheid te verstrekken. De controleverklaring bij de jaarrekening 2013 doen wij u separaat toekomen.</p>	Bijlage A1 tot en met bijlage A4

Bestuurssamenvatting

Geïdentificeerde fouten en onzekerheden

Wij hebben – conform de door u vastgestelde controleverordening en uw controleprotocol – de controle uitgevoerd met inachtneming van de volgende toleranties:

Goedkeuringstoleranties

Fouten	1% van het totaal van de lasten inclusief dotaties reserves	€ 1.807.170
Onzekerheden	3% van het totaal van de lasten inclusief dotaties reserves	€ 5.421.510

Rapportagetoleranties

De rapportagetoleranties voor fouten en onzekerheden zijn – conform uw controleverordening – gesteld op 0,1% van de lasten: € 180.717.

Vanuit onze controle hebben wij geen ongecorrigeerde fouten geconstateerd. Tevens hebben wij geen fouten laten corrigeren vanuit onze controle. Het (verplichte) overzicht van de niet-gecorrigeerde fouten treft u derhalve aan in bijlage A1. Tevens is er geen sprake van onzekerheden.

Bijlage A1 tot en met bijlage A4

Bevindingen controle jaarrekening 2013

Belangrijkste bevindingen ten aanzien van de jaarrekening 2013:

- De jaarverslaggeving voldoet aan de verslaggevingsvoorschriften (Bbv).
- De grondexploitaties zijn deugdelijk geactualiseerd en bijgesteld.
- Proces van bepaling aard en omvang voorzieningen is adequaat geborgd en de voor de gevormde voorzieningen toegepaste inschattingen zijn reëel en worden consistent toegepast.
- Geen rechtmatigheidsfouten geconstateerd, ook niet in EU-aanbestedingen. Wel het advies om dit proces nog strikter te borgen in de interne beheersing van uw organisatie.
- Geen fouten en/of onzekerheden vanuit onze controle van de verantwoorde informatie in de SiSa-bijlage.
- Geen sprake van begrotingsonrechtmatigheden op de lasten op programmaniveau.
- De bezoldigingen over 2013 van gemeente Doetinchem zijn niet strijdig met de WNT en de jaarrekening 2013 van gemeente Doetinchem voldoet aan de publicatieverplichtingen van de WNT.

Pagina 10 tot en met pagina 16

Bestuurssamenvatting

**Interne financiële
beheersing is
adequaat in het kader
van onze
jaarrekeningcontrole**

**IT-vergt de nodige
aandacht**

Als onderdeel van de jaarrekeningcontrole hebben wij in het najaar van 2013 een interimcontrole uitgevoerd. Deze interimcontrole is primair gericht op de opzet, het bestaan en de werking van maatregelen van administratieve organisatie en interne beheersing (AO/IB), voor zover van belang voor onze controle op de betrouwbaarheid van de in de jaarrekening opgenomen gegevens.

Bij onze interimcontrole hebben wij geconstateerd dat er te weinig kwaliteitsverbeterende beheersingsmaatregelen zijn ingevoerd die het niveau van interne beheersing laten stijgen en meebewegen met de toenemende eisen die aan uw gemeente vanuit de veranderende omgeving en wet- en regelgeving worden gesteld. Voor de komende periode is het belangrijk hierin duidelijke stappen te gaan zetten en de bedrijfsvoering te versterken. Deze versterking zal noodzakelijk zijn om de aanstaande majeure ontwikkelingen, zoals de decentralisaties goed het hoofd te kunnen bieden

In het kader van onze jaarrekeningcontrole hebben wij een IT-audit uitgevoerd op de digitale workflow van de inkoopfacturen. De bevindingen c.q. aanbevelingen hebben er toe geleid dat wij in het kader van onze accountantscontrole geen gebruik hebben kunnen maken van de beheersingsmaatregelen die opgenomen zijn in de digitale workflow. Wij hebben, om voldoende zekerheid te krijgen over de verwerking van de inkoopfacturen, aanvullende gegevensgerichte controlewerkzaamheden uitgevoerd. Uit deze controlewerkzaamheden volgen geen nadere bijzonderheden die wij u moeten rapporteren. Wij hebben het college/directie geadviseerd erop toe te zien dat de bevindingen en adviezen vanuit deze IT-audit op korte termijn adequate opvolging krijgen.

Pagina 18

**Analyse resultaat,
vermogen en
financiële structuur**

Het resultaat vóór bestemming over 2013 komt uit op een voordelig resultaat van € 1.399.000 (begroot na wijziging 2013: nadelig € 2.150.000) en na bestemming is het rekeningresultaat 2013 € 2.752.000 positief (begroot na wijziging 2013: € 0).

In absolute zin is het totale eigen vermogen, inclusief het rekeningresultaat 2013, gestegen naar € 63.624.000. Als wordt gekeken naar de ontwikkeling van het weerstandsvermogen van uw gemeente kan geconstateerd worden dat de financiële positie van uw gemeente ultimo 2013 zich licht positief heeft ontwikkeld ten opzichte van eind 2012. Deze ontwikkeling kan echter moeilijk in perspectief worden geplaatst, omdat een afgewogen confrontatie tussen de aanwezige weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit niet mogelijk is. Dit wordt veroorzaakt doordat het volledig kwantificeren van de belangrijkste risico's nog niet heeft plaatsgevonden. Wij adviseren u gelet op allerlei ontwikkelingen die op de gemeente afkomen en die het risicoprofiel verhogen daaraan zo spoedig mogelijk invulling te geven.

Pagina 20 tot
en met
pagina 23

Bestuurssamenvatting

Onafhankelijkheid

Deloitte Accountants B.V. is onafhankelijk van de gemeente en voor zover wij weten heeft zich geen inbreuk voorgedaan op de van toepassing zijnde regels en het beleid ten aanzien van onafhankelijkheid.

Ons zijn geen relaties bekend tussen Deloitte Accountants B.V. en haar zuster- en/of dochterondernemingen of de member firms van Deloitte Touche Tohmatsu Limited en hun respectieve zuster- en/of dochterondernemingen en de gemeente, die naar ons professionele oordeel mogelijk van invloed kunnen zijn op onze onafhankelijkheid.

Bijlage B bevat een nadere uiteenzetting van onze onafhankelijkheid.

Bijlage B

Overige onderwerpen

In het hoofdstuk overige onderwerpen gaan wij onder andere in op de bevestiging van het college van burgemeester en wethouders, fraude en frauderisicoanalyse, cyberspace en de per 1 januari 2014 van toepassing zijnde nieuwe onafhankelijkheidsvoorschriften voor de accountant (Vio).

Pagina 25 tot en met pagina 28

Bevindingen

Kwaliteit verslaggeving voldoet aan de voorschriften (Bbv)

De jaarstukken 2013 bestaan uit:

- Het jaarverslag 2013 (programmaverantwoording en verplichte paragrafen);
- De jaarrekening 2013 (balans, programmarekening met toelichtingen en SiSa-bijlage).

In het jaarverslag (programmaverantwoording) dient informatie opgenomen te worden over: wat hebben we gedaan, wat hebben we bereikt en wat heeft het gekost? De programmaverantwoording vormt samen met de verplicht voorgeschreven paragrafen (zoals weerstandsvermogen, bedrijfsvoering, etc.) het jaarverslag. Beide onderdelen vallen niet (expliciet) onder de controle van de jaarrekening. Primair object van de accountantscontrole (op grond van artikel 213 van de Gemeentewet) is de jaarrekening (programmarekening met toelichting en de balans met toelichting).

De inhoud van het jaarverslag (programmaverantwoording en paragrafen) hebben wij "marginaal getoetst". Deze toetsing blijft beperkt tot het signaleren van mogelijke tegenstrijdigheden tussen het jaarverslag en de jaarrekening. De accountantscontrole omvat daarom geen oordeel over de inhoudelijke juistheid en volledigheid van de informatieverstrekking opgenomen in de programmaverantwoording en de verplichte paragrafen.

Bij onze controle hebben wij geen tegenstrijdigheden tussen het jaarverslag en de jaarrekening geconstateerd. De jaarstukken 2013 van uw gemeente maken op ons een transparante en verzorgde indruk. Het jaarverslag en de jaarrekening zijn goed met elkaar verenigbaar waarbij de wettelijke verslagleggingsregels (Bbv) in voldoende mate zijn nageleefd.

Grondexploitaties zijn deugdelijk geactualiseerd en bijgesteld

De veruit grootste balanspost met betrekking tot onderhanden projecten betreft de voorraden (grondexploitatie). Gegeven de invloed van de parameters (zoals kostenstijgingen, vertragingen in uitvoering, druk op verkoopprijzen, rente-effecten) die bepalend zijn voor de in de toekomst te realiseren resultaten, hebben wij bij onze controle de grondexploitatie diepgaand gecontroleerd. De economische crisis heeft immers grote invloed op de resultaten van (gemeentelijke) grondexploitaties.

Uw gemeente heeft ultimo 2013 voor € 11,6 miljoen aan gronden in bezit waarvoor nog geen exploitatie is vastgesteld (2012: € 13,4 miljoen), waaronder A18 Bedrijvenpark 2^e fase ad € 9,6 miljoen (2012: € 10,6 miljoen). Daarnaast is sprake van € 53,0 miljoen aan boekwaarden voor vastgestelde exploitaties (2012: € 59,3 miljoen), waaronder Vijverberg Zuid ad € 8,2 miljoen (2012: € 7,9 miljoen) en A18 Bedrijvenpark 1^e fase ad € 34,1 miljoen (2012: € 31,9 miljoen).

De complexen zijn met het Meerjarenperspectief Grondexploitaties (MPG 2013) opnieuw doorgerekend (geactualiseerd) en waar nodig zijn de verwachtingen bijgesteld, waarmee tevens is beoordeeld of de niet in exploitatie genomen gronden en het onderhanden werk in de jaarrekening op een juiste wijze zijn gewaardeerd en of er mogelijk een (aanvullende) verliesvoorziening moet worden getroffen. Wij adviseren u de actualisatie van het MPG beter aan te laten sluiten op de cyclus van de jaarrekening.

Ultimo 2013 is op basis hiervan € 15,6 miljoen opgenomen in de voorziening negatieve plannen, ter dekking van naar verwachting niet meer met verkopen goed te maken kosten (2012: € 19,1 miljoen). In 2013 is uit deze voorziening € 6,0 miljoen aangewend ter verlaging van de boekwaarden en de afsluiting van een aantal complexen. Voorts is € 4,1 miljoen toegevoegd.

Voor een nadere onderbouwing van de hoogte van de voorziening verwijzen wij u naar wat is opgenomen in de paragraaf grondbeleid (hoofdstuk 3.7 van het jaarverslag) en het Meerjarenperspectief Grondexploitatie (MPG 2013). In de paragraaf grondbeleid alsook in het MPG 2013 worden de belangrijkste ontwikkelingen aangaande de complexen en de daarmee gepaard gaande risico's nader toegelicht.

Bij onze beoordeling van de door de gemeente gehanteerde veronderstellingen voor actualisatie van de grondexploitatie, zijnde vooral de uitgangspunten voor de programmering/fasering, het prijsbeleid, de parameters voor kosten- en opbrengstenstijging en de gehanteerde rekenrente (renteomslagmethode), hebben wij het volgende in overweging genomen:

- of de afzonderlijke veronderstellingen redelijk lijken;
- of de veronderstellingen onderling afhankelijk en intern consistent zijn;
- of de veronderstellingen redelijk lijken wanneer ze collectief of in samenhang met andere veronderstellingen worden beschouwd;
- of de veronderstellingen in de markt de waarneembare veronderstellingen op passende wijze weerspiegelen, met andere woorden is er consistentie met de algemene economische omgeving en de economische omstandigheden in/bij de gemeente;
- of de veronderstellingen aansluiten op de (vastgestelde) plannen (besluiten) van de uw raad;
- of de veronderstellingen consistent zijn met de ervaringscijfers van de gemeente (met andere woorden is historische informatie representatief voor toekomstige situaties).

Wij hebben vastgesteld dat de uitgangspunten en veronderstellingen redelijk zijn tegen de achtergrond van de werkelijke uitkomsten in voorafgaande verslagperiodes, de huidige economische ontwikkeling en niet strijdig zijn met voornemens van uw raad of college/directie.

De relatief grote financiële omvang van de grondportefeuille, de daarbij nog te maken kosten en nog te realiseren opbrengsten maakt uw gemeente zeer gevoelig voor de huidige marktontwikkelingen. De boekwaarde is te zien als een "high value at risk".

Voorzieningen

Uw gemeente heeft voorzieningen gevormd voor verliezen, risico's of verplichtingen die hun oorsprong vinden in het huidige boekjaar of eerdere boekjaren, maar waarvan de (verwachte) uitgaven in de toekomst liggen. Binnen de voorzieningen maakt u conform het Bbv onderscheid naar voorzieningen voor "verplichtingen, verliezen en risico's", ter egalisering van kosten ("groot onderhoud") en "voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is".

Voor de voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's en de voorzieningen ter egalisering van kosten zijn naar hun aard gebaseerd op veronderstellingen en schattingen van het management en het college. Zij schatten op basis van hun kennis van de gemeente en haar omgeving in wat het effect van de te voorziene risico's, verplichtingen en kosten zullen zijn in de komende jaren en wat de omvang van de voorziening moet zijn. Omdat schattingen per definitie subjectief zijn, besteden wij als uw accountant nadrukkelijk aandacht aan de onderbouwing en redelijkheid van de aannames van het college en het management.

Wij hebben als onderdeel van onze controle daarom de volgende werkzaamheden uitgevoerd:

- Wij hebben uitvoerige gesprekken met het management/directie/college gevoerd over de aard van de risico's en de verwachtingen over de ontwikkelingen in de komende jaren;
- De onderhoudsvoorzieningen (voorzieningen ter egalisering van kosten) hebben wij getoetst aan de onderliggende geactualiseerde onderhoudsplannen. Hierbij hebben wij aandacht besteed aan de houdbaarheid en betrouwbaarheid van de door uw gemeente opgestelde onderhoudsplannen;
- Wij hebben de voorziening voor wethouderspensionen en -uitkeringen getoetst aan de onderliggende actuariële berekening, die wij onder andere hebben getoetst op de marktconformiteit van rentepercentages;
- De voorziening voor frictiekosten van het leeftijdsarrangement betreft een reorganisatiebesluit dat voor de opmaak van de

Als onderdeel van onze werkzaamheden hebben wij samen met het management en het college tevens alternatieven voor de gehanteerde schattingen overwogen, zoals andere rentepercentages of een hoger of lager voorzieningen niveau voor groot onderhoud. Wij zijn van mening dat voor de gevormde voorzieningen de toegepaste inschattingen reëel zijn en consistent worden gebruikt.

SiSa-bijlage

De procedure die uw gemeente moet naleven bij de aanlevering van de bestanden aan het CBS is ten opzichte van vorig jaar niet wezenlijk gewijzigd. Uw gemeente dient in een vast, voorgeschreven stramien een zevental documenten aan het CBS te leveren.

De SiSa-bijlage die opgenomen is in de jaarrekening is opgesteld door uw gemeente. Wij hebben de SiSa-bijlage gecontroleerd op basis van de door u opgemaakte SiSa-bijlage en de nota verwachtingen accountantscontrole SiSa 2013. Hierbij stellen wij de juistheid van de gegevens in de SiSa-bijlage vast. Wij willen benadrukken dat u als gemeente zelf verantwoordelijk bent voor de volledigheid van de te verantwoorden indicatoren zoals opgenomen in de SiSa-bijlage. Indien een '0' is ingevuld zijn wij bij uw organisatie nagegaan of deze '0' terecht is ingevuld. U heeft dit aan ons bevestigd.

Op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden, artikel 5, lid 4, rapporteren wij in dit rapport over de fouten en onzekerheden van de specifieke uitkeringen die in 2013 onder SiSa vallen. Per regeling wordt in een tabel aangegeven of, en zo ja welke financiële fouten of onzekerheden zijn geconstateerd. Onderstaand treft u deze tabel aan. Bij de controle hebben wij geen financiële fouten of onzekerheden geconstateerd.

Specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang	Toelichting
C7C			Investering stedelijke vernieuwing (ISV) II <i>Sisa tussen mede-overheden, projectgemeente</i>
D1			Regionale meld- en coördinatiecentra voortijdig schoolverlaten
D9			Onderwijsachterstandenbeleid 2011-2014 (OAB)
E11B			Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL) <i>SiSa tussen medeoverheden</i>
E27B			Brede doeluitkering verkeer en vervoer <i>Sisa tussen mede-overheden</i>
G1			Wet sociale werkvoorziening (Wsw) gemeente 2013
G1A			Wet sociale werkvoorziening (Wsw) totaal 2012
G2			Gebundelde uitkering o.g.v. art. 69 WWB gemeente 2013
G3			Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)
G5			Wet Participatiebudget (WPB)
Totaal			

Rechtmatigheid algemeen

Europese aanbestedingen

Op basis van aanvullende werkzaamheden hebben wij geconcludeerd dat alle financieel relevante aspecten van wetgeving en verordeningen, zoals opgenomen in uw normen- en toetsingskader d.d. 14 januari 2014, door het college worden nageleefd en dat de baten en lasten over 2013 alsmede de balansmutaties in 2013 tot stand zijn gekomen in overeenstemming met interne en externe wet- en regelgeving.

Wij hebben geen rechtmatigheidsfouten of –onzekerheden geconstateerd. Wel hebben wij het college en de directie geadviseerd adequate maatregelen te treffen om de naleving van de Europese Aanbestedingsregels stringenter te waarborgen. Hierbij is het goed de uitkomsten en adviezen vanuit uw eigen (verbijzonderde) interne controle op de EU-aanbestedingen te betrekken.

Geen begrotings-onrechtmatigheden in de jaarrekening 2013

Naast de controle op de rechtmatige totstandkoming van de baten, lasten en balansmutaties in de jaarrekening 2013, toetsen wij de begrotingsrechtmatigheid.

De toe te passen normen voor dit begrotingscriterium zijn gebaseerd op artikel 189, 190 en 191 van de Gemeentewet en moeten door de gemeenteraad zelf nader worden ingevuld en geconcretiseerd. Dit gebeurt door middel van de begroting en via de verordening op het financieel beheer ex artikel 212 van de Gemeentewet. Het systeem van budgetbeheer en -bewaking moet waarborgen dat de baten en lasten binnen de begroting blijven en dat belangrijke wijzigingen of dreigende overschrijdingen tijdig worden gemeld aan de gemeenteraad, zodat deze tijdig (binnen het begrotingsjaar) een besluit kan nemen. Een systeem met onvoldoende waarborgen voor tijdige melding aan de gemeenteraad van budgetoverschrijdingen heeft het risico in zich dat inbreuk wordt gemaakt op het budgetrecht van de raad.

Het begrotingscriterium is verder verfijnd en uitgewerkt in de Kadernota 2013 van de Commissie BBV. De belangrijkste inhoudelijke aanpassing betreft de vaststelling dat het overschrijden van de begroting altijd onrechtmatig is, maar niet in alle gevallen hoeft te worden meegewogen in het accountantsoordeel. Essentieel is dat de raad nadere regels kan stellen wanneer kostenoverschrijdingen die worden gecompenseerd door direct gerelateerde opbrengsten (1), kostenoverschrijdingen passend binnen het beleid (2) en kostenoverschrijdingen bij opneemregelingen (3) moeten meewegen bij het oordeel van de accountant. In die gevallen dat de gemeenteraad geen nader beleid stelt, geldt het uitgangspunt dat deze kostenoverschrijdingen door de accountant niet worden betrokken bij de beslissing of al dan niet een goedkeurende controleverklaring kan worden afgegeven.

Deze kostenoverschrijdingen moeten dan wel goed herkenbaar in de jaarrekening zijn opgenomen. In de toelichting op de programmarekening is een analyse van begrotingsafwijkingen opgenomen. Hiermee legt uw gemeente op een adequate wijze verantwoording af over de rechtmatigheid van de lasten over 2013.

Daarnaast moet de accountant in het accountantsverslag deze kostenoverschrijdingen, waarvan het college in de jaarrekening moet aangeven dat ze nog dienen te worden geautoriseerd, aan de orde stellen. Extra lasten die worden gemaakt omdat extra opbrengsten daarvoor de ruimte bieden terwijl deze extra lasten niet direct zijn gerelateerd aan de extra opbrengsten en waarbij de raad nog geen besluit heeft genomen over de aanwending van deze extra opbrengsten, zijn onrechtmatig.

In totaal heeft uw gemeente € 164,9 miljoen aan lasten begroot na wijziging, tegenover € 180,7 miljoen aan werkelijke lasten in 2013. Dit is in totaal een overschrijding van € 15,8 miljoen (9,6 %). Aan baten had uw gemeente een bedrag van € 164,9

miljoen begroot na wijziging, tegenover € 183,5 miljoen aan werkelijke baten in 2013. In totaal gaat het om een hogere realisatie aan baten van € 18,6 miljoen (11,3 %).

In het kader van de begrotingsrechtmatigheid moet gekeken worden naar de lastenoverschrijdingen per programma. Op zes programma's zijn begrotingsoverschrijdingen op de lasten te constateren. Deze zijn in te delen in de onderstaande categorieën zoals genoemd in de Kadernota Rechtmatigheid.

Lastenoverschrijding programma	Begrotingsafwijking	Onrechtmatig, telt niet mee in het oordeel	Onrechtmatig, telt wel mee in het oordeel
1. Openbare orde en veiligheid (totaal € 98.000)	Wordt gecompenseerd door direct gerelateerde baten	V	
2. Verkeer, vervoer en waterstaat (totaal € 587.000)	Past binnen het bestaande beleid en wordt gecompenseerd door direct gerelateerde baten	V	
5. Bestuur en organisatie (totaal € 1.651.000)	Wordt gecompenseerd door direct gerelateerde baten.	V	
6. Sociale voorzieningen en werkgelegenheid (totaal € 6.951.000)	Wordt gecompenseerd door direct gerelateerde baten.	V	
8. Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting (totaal € 1.059.000)	Past binnen het bestaande beleid.	V	
9. Financiering en algemene dekkingsmiddelen (totaal € 8.583.000)	Past binnen het bestaande beleid en wordt gecompenseerd door direct gerelateerde baten	V	

Normering topinkomens (WNT) voldoet aan de gestelde normen en eisen

Wij verwijzen voor een inhoudelijke analyse van deze overschrijding naar de analyse begrotingsrechtmatigheid zoals paragraaf 8 Rechtmatigheid van uw jaarstukken. De geconstateerde kostenoverschrijdingen die formeel als onrechtmatig worden aangemerkt hebben – gezien de oorzaak – geen gevolgen voor de strekking van de controleverklaring.

De Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) is met ingang van 2013 van toepassing en vervangt tegelijkertijd de Wopt (Wet openbaarmaking uit publieke middelen gefinancierde topinkomens). Doelstelling van de wet is te verhinderen dat instellingen in de publieke en semipublieke sectoren rechte in staat zijn bovenmatige bezoldigingen toe te kennen.

In de WNT is geregeld:

- op welke organisaties de WNT van toepassing is;
- wat onder een topfunctionaris wordt verstaan;
- de hoogte van bezoldigingsmaxima aan topfunctionarissen. De algemene maximale bezoldiging mag voor een topfunctionaris niet meer bedragen dan € 228.599 per jaar (2013). Voor gemeenten geldt dat de secretaris en de griffier als topfunctionaris worden aangemerkt;
- een verbod op bonussen of andere variabele beloningen aan topfunctionarissen;
- een verbod op non-activiteitsregelingen voor topfunctionarissen;
- een verbod op hoge beëindigingsvergoedingen aan topfunctionarissen. De maximale ontslagvergoeding is gelijk aan de som van de beloning en de voorzieningen ten behoeve van beloningen betaalbaar op termijn over de twaalf maanden voorafgaand aan de beëindiging van het dienstverband, maar niet meer dan € 75.000;
- uniforme openbaarmakingsverplichtingen voor organisaties waarop de WNT van toepassing is.

Ook indien de functie van topfunctionaris anders dan in dienstverband wordt vervuld, is de WNT van toepassing. Dus ook indien sprake is van detachering, inhuur als zzp'er e.d. De WNT is voorts van toepassing op een interim-topfunctionaris, die zijn interim functie binnen een periode van 18 maanden, zes maanden of meer vervult.

In de wet zijn overgangsbepalingen opgenomen betreffende bestaande beloningsafspraken.

De externe accountant is belast met de controle op de naleving van de WNT door de instelling.

Overschrijding van de bezoldigingsnorm wordt aangemerkt als een onverschuldigde betaling, die door de topfunctionaris terugbetaald moet worden aan de instelling. Gebeurt dit niet, dan is Deloitte als accountant wettelijk verplicht om bij het ministerie melding te doen van deze onverschuldigde betaling. Wij hebben tevens een meldingsplicht indien u geen of onjuiste gegevens heeft gepubliceerd in de jaarrekening.

Wij hebben vastgesteld dat de bezoldigingen over 2013 van gemeente Doetinchem niet strijdig zijn met de WNT en dat de jaarrekening 2013 van Doetinchem voldoet aan de publicatieverplichtingen van de WNT.

De gemeente maakt gebruik van het besluit van de minister van Binnenlandse Zaken d.d. 12 maart 2014 om voor het verslagjaar 2013 publicatie van interim niet-zijnde topfunctionarissen die het grensbedrag overschrijden achterwege te laten. In dit besluit is aangegeven dat hierop geen accountantscontrole uitgevoerd hoeft te worden. Deze controle is door ons derhalve ook niet uitgevoerd.

CONCEPT

Interne beheersing

Interne (financiële) beheersing is adequaat in het kader van onze jaarrekeningcontrole

Als onderdeel van de jaarrekeningcontrole hebben wij een interim controle uitgevoerd. Deze interim controle is primair gericht op de opzet, het bestaan en de werking van maatregelen van administratieve organisatie en interne beheersing (AO/IB), voor zover van belang voor onze controle op de betrouwbaarheid en rechtmatigheid van de in de jaarrekening opgenomen gegevens. De bevindingen naar aanleiding van deze controle hebben wij opgenomen in onze managementletter 2013. Onderstaand hebben wij in samenvattende vorm onze belangrijkste bevindingen opgenomen.

“In het afgelopen jaar heeft uw gemeente een aantal beheersingsmaatregelen ingevoerd op operationeel (vaak van basaal) niveau. Wij constateren dat er te weinig kwaliteitsverbeterende beheersingsmaatregelen zijn ingevoerd die het niveau van interne beheersing laten stijgen en meebewegen met de toenemende eisen die aan uw gemeente vanuit de veranderende omgeving en de regelgeving worden gesteld. Voor de komende periode is het belangrijk hierin duidelijke stappen te gaan zetten en de bedrijfsvoering te versterken. Deze versterking zal noodzakelijk zijn om de aanstaande majeure ontwikkelingen, zoals de decentralisaties goed het hoofd te kunnen bieden.”

Voor meer gedetailleerde informatie verwijzen wij u naar onze managementletter.

Betrouwbaarheid en continuïteit van de automatiserings-omgeving

Algemeen

Onze jaarrekeningcontrole is gericht op het geven van een oordeel omtrent de jaarrekening zelf en is niet primair gericht op het doen van uitspraken omtrent de betrouwbaarheid en de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking als geheel of van onderdelen daarvan. Onze bevindingen daaromtrent raken dan ook slechts die onderdelen die wij onderzocht hebben in het kader van de jaarrekening, wat wil zeggen dat wij terzake geen volledigheid pretenderen. In dat kader merken wij het volgende op:

IT-audit digitale workflow

Uw gemeente maakt gebruik van een digitale workflow voor de verwerking van de inkoopfacturen. Omdat hierbij sprake is van interne beheersingsmaatregelen die zijn opgenomen in een applicatie, hebben wij controlewerkzaamheden uitgevoerd ter vaststelling van de adequate opzet, bestaan en werking van de beheersingsmaatregelen in de workflow.

Uit deze 'IT-audit' volgt een aantal belangrijke bevindingen, vertaald in adviezen die de aanwezige risico's (verder) kunnen mitigeren. Hierbij gaat het onder meer om:

- verdere functiescheiding in de financiële administratie tussen medewerkers die de facturen registeren, coderen en die de eindcontrole uitvoeren;
- een review op budgethouders in de digitale workflow uit te voeren en indien budgethouders geen goedkeuringsrechten vanuit functie nodig hebben, deze rechten te verwijderen;
- het aanscherpen van de wachtwoordvereisten en deze eisen voor elke gebruikersaccount te laten gelden;
- het aantal accounts met hoge privileges binnen Windows Active Directory en in de applicaties zo veel mogelijk te beperken. Indien dergelijke accounts worden toegestaan verdient het aanbeveling deze accounts te monitoren. aanbeveling om de generieke gebruikersaccounts te verwijderen en alleen gebruik te maken van gepersonaliseerde gebruikersaccounts. Tevens verdient het aanbeveling om het wachtwoord van Database-account periodiek te wijzigen en daarnaast periodiek een overzicht uit te draaien van accounts met hoge privileges en deze door het management schriftelijk te laten accorderen.
- actualisatie van procedures voor wijzigingsbeheer en autorisatiebeheer;

- de aanbeveling een wijzigingsbeheer procedure op te stellen, deze formeel vast te laten stellen en deze toe te passen voor het aanbrengen van wijzigingen in de ICT omgeving.

De bevindingen c.q. aanbevelingen hebben er toe geleid dat wij in het kader van onze accountantscontrole geen gebruik hebben kunnen maken van de beheersingsmaatregelen die opgenomen zijn in de digitale workflow. Door uw gemeente is een aantal bevindingen direct door u (aanvullend) gecontroleerd op mogelijke onvolkomenheden. Daarnaast hebben wij om voldoende zekerheid te krijgen over de verwerking van de inkoopfacturen aanvullende gegevensgerichte controlewerkzaamheden uitgevoerd. Uit deze interne en extern controlewerkzaamheden volgen geen nadere bijzonderheden die wij u moeten rapporteren. Wij hebben het college/directie geadviseerd erop toe te zien dat de bevindingen en adviezen vanuit deze IT-audit op korte termijn adequate opvolging krijgen.

Voor het overige hebben wij geen zaken gesignaleerd betreffende de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking die in het kader van onze jaarrekeningcontrole voor rapportering in aanmerking komen.

Analyse resultaat, vermogen en financiële structuur

Resultaat 2013 voor en na bestemming is positief

Het feitelijke saldo van baten en lasten in een jaar wordt weergegeven als resultaat vóór bestemming. Daarnaast kent de gemeente ook het resultaat ná bestemming. Dit is het resultaat vóór bestemming plus of min de tussentijdse resultaatbestemmingen. Deze bestemmingen bestaan uit in de loop van het jaar gedane onttrekkingen uit reserves minus de tussentijdse stortingen in reserves.

De stortingen in dan wel onttrekkingen aan reserves vinden plaats op basis van door u genomen besluiten. Het resultaat ná bestemming is dus mede het gevolg van de politieke besluitvorming.

Concreet betekent dit voor uw gemeente het volgende.

Exploitatieresultaat 2013		x € 1.000
De totale baten van uw gemeente bedragen:		€ 170.758
De totale lasten van uw gemeente bedragen:		€ 169.358
Het overschot bedraagt voordelig ("resultaat vóór bestemming"):		€ 1.399
Gedurende het jaar heeft u al voor diverse zaken besloten gelden te reserveren. Deze gelden zijn in de reserves gestort:		-/- € 11.358
Tevens hebt u besloten tot het dekken van diverse uitgaven uit reserves. Over het boekjaar betreft dit:		+/+ € 12.711
Per saldo gedurende het jaar onttrokken aan reserves:		€ 1.353
Resultaat ná bestemming (voordelig):		€ 2.752

De exploitatie over 2013 laat een voordelig saldo voor resultaatbestemming van € 1.399.000 zien ten opzichte van een begroot nadelig saldo van € 2.150.000. Dit is een voordeel van afgerond € 3,6 miljoen. Deze voordelen zijn op diverse programma's gerealiseerd.

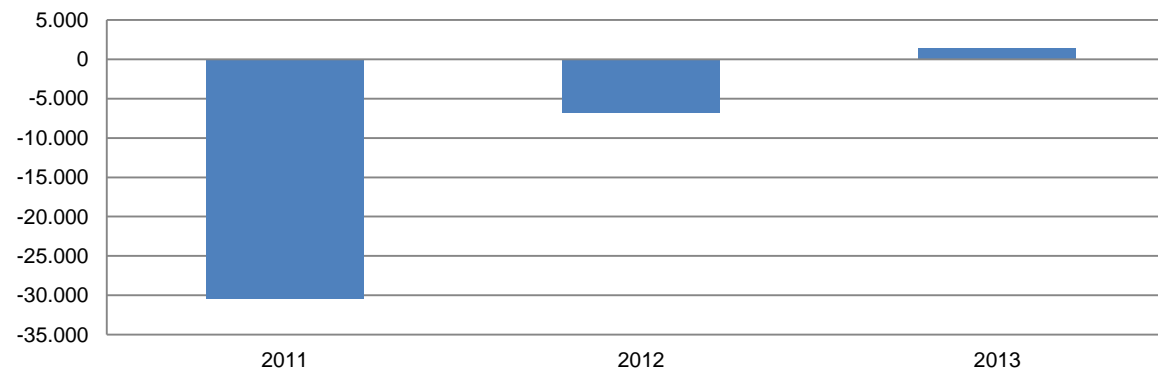
In hoofdstuk 4 "Programmarekening en analyse" van de jaarstukken wordt in hoofdlijnen een verklaring gegeven voor de gerealiseerde afwijkingen ten opzichte van de begroting na wijziging.

Tevens is in deze paragraaf aangegeven dat de meeste van deze afwijkingen incidenteel van aard zijn. Voor een nader gedetailleerd inzicht van de afwijkingen verwijzen wij u naar het onderdeel "overzicht programma's financieel", zoals opgenomen in de programmaverantwoording van uw jaarstukken.

Ter illustratie en aanvullende informatie geven wij u in onderstaand overzicht de ontwikkeling van het resultaat (vóór bestemming) weer over de jaren 2010 tot en met 2013.

Resultaatontwikkeling 2011 - 2013

(x € 1.000)

Hieruit is af te leiden dat uw organisatie in tegenstelling tot voorgaande jaren een bescheiden voordelig resultaat voor bestemming heeft gerealiseerd.

Ontwikkeling vermogenspositie is positief

In het Bbv, de verslaggevingsregels van gemeenten, wordt een duidelijk onderscheid gemaakt tussen resultaatbepaling en resultaatbestemming. Alle baten en lasten dienen via de programmarekening te lopen. Er mogen geen baten of lasten rechtstreeks in het eigen vermogen worden gemuteerd.

De mutaties in het eigen vermogen vinden plaats door middel van de resultaatbestemming. Het resultaat vóór bestemming bedraagt € 1.399.000 voordelig. Per saldo is tussentijds € 1.353.000 aan de reserves onttrokken, zodat het uiteindelijk het nog te bestemmen jaarresultaat over 2013 € 2.752.000 voordelig bedraagt. Dit bedrag is afzonderlijk vermeld onder het eigen vermogen in de balans.

In het hierna volgende overzicht hebben wij de mutaties in de reserves schematisch weergegeven.

Ontwikkeling eigen vermogen			
x € 1.000	2011	2012	2013
Stand van de reserves per 1 januari	€ 99.454	€ 68.968	€ 62.225
Tussentijdse resultaatbestemming	-/- € 20.572	€ 102	-/- € 1.353
Nog te bestemmen resultaat bij jaarrekening	-/- € 9.914	-/- € 6.845	€ 2.752
Totaal ("resultaat vóór bestemming")	-/- € 30.486	-/- € 6.743	€ 1.399
Stand van de reserves per 31 december	€ 68.968	€ 62.225	€ 63.624

De omvang van het eigen vermogen bedraagt ultimo 2013 19,4% van het balanstotaal (2012: 19,6% van het balanstotaal).

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit vanwege ingeschatte risico's.

De beschikbare weerstandscapaciteit (voor samenstelling zie Weerstandsvermogen en risicobeheersing van uw jaarstukken) van uw gemeente bedraagt, € 30,8 miljoen (2012: € 39,5 miljoen). Dit is inclusief de weerstandscapaciteit voor grondexploitaties van € 7,7 miljoen (2012: € 7,3 miljoen). Er is dus sprake van een daling van de beschikbare weerstandscapaciteit in 2013 ten opzichte van 2012. Dit wordt in zijn geheel veroorzaakt een daling van de bestemde reserves waarvan bestemming kan worden aangepast.

De inventarisatie van risico's die in de paragraaf weerstandsvermogen (in het jaarverslag) is opgenomen is in lijn met voorgaand jaar nog niet gekwantificeerd. Op basis van een kwantificering van deze risico's door middel van een indicatie van de financiële omvang van de belangrijkste (specifieke) risico's, inclusief een kansinschatting van voordoen van het geïdentificeerde risico, kan de benodigde weerstandscapaciteit worden bepaald.

Financiële structuur van uw gemeente

Voor een inzicht in de financiële structuur van uw gemeente geeft de balans per jaareinde de volgende samenvatting:

Ontwikkeling Financiële structuur			
Bedragen * € 1.000	2013	2012	2011
Reserves	60.872	69.071	78.882
Nog te bestemmen resultaat	2.752	-/- 6.845	-/- € 9.914
Voorzieningen	13.072	11.868	9.455
Schulden op lange termijn	202.470	191.382	203.846
Beschikbaar op lange termijn	279.166	265.476	282.269
Bedragen * € 1.000	2013	2012	2011
Vaste activa	239.748	238.671	244.027
Voorraden	64.609	59.334	51.998
Vastgelegd op lange termijn	304.357	298.005	296.025
Tekort aan beschikbare middelen op lange termijn	25.191	32.529	13.756

In 2013 is uw financieringspositie, evenals in 2012, negatief (financieringstekort) voor een bedrag van afgerond € 25 miljoen. Uw doelstelling is om zoveel mogelijk kort te financieren (tot aan kasgeldlimiet). Dit verklaart grotendeels het aanwezige financieringstekort per eind 2013. Overigens blijft uw gemeente in 2013 voldoen aan de gestelde norm van de kasgeldlimiet en de rente risiconorm. Wij verwijzen u voor nadere informatie naar de paragraaf financiering van het jaarverslag 2013.

Overige onderwerpen

Bevestigingen van het college

Wij hebben van het college een ondertekende schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen.

Geen meningsverschil met management of beperking in reikwijdte van de controle

Er zijn geen meningsverschillen met het college geweest en er waren geen beperkingen bij de uitvoering van onze controle. Naar onze mening is ons bij de uitvoering van onze controle-opdracht door het college en de medewerkers van de gemeente Doetinchem de volledige medewerking verleend en hebben wij volledige toegang tot de benodigde informatie gehad.

Naleving van wet- en regelgeving

Wij hebben geen kennis van te rapporteren omstandigheden in verband met het niet-naleven van wet- en regelgeving.

Grondslagen van de jaarrekening

Significante verslaggevingsgrondslagen en toepassing hiervan zijn belangrijk voor de presentatie van de financiële positie en baten en lasten van uw organisatie. Daarnaast vereisen zij van het college/directie het toepassen van oordeelsvorming ten aanzien van moeilijke, subjectieve en complexe posities vaak vanwege de noodzaak om inschattingen te moeten maken over het effect van zaken die inherent onzeker zijn.

De belangrijkste verslaggevingsgrondslagen van uw gemeente zijn uiteengezet in de grondslagen van de jaarrekening 2013. In 2013 hebben zich geen wijzigingen van materieel belang voorgedaan in toegepaste verslaggevingsgrondslagen, die een aanzienlijke invloed hebben gehad op de baten en lasten of de financiële positie van uw gemeente.

Wij hebben het door het college/directie toegepaste proces met betrekking tot belangrijke verslaggevingsonderdelen geëvalueerd en hebben gegevensgerichte controlewerkzaamheden uitgevoerd. Indien nodig, hebben wij specialisten betrokken bij het beoordelen van de toepassing van de juiste methodiek, de aannames, de berekeningen en de consistente toepassing van de betrokken modellen en/of de van toepassing zijnde financiële verslaggeving. Wij zijn van mening dat de verslaggevingsonderdelen en de toegepaste inschattingen reëel zijn en consistent worden gebruikt.

Fraude, geen vermoedens of signalen van fraude

Van de accountant wordt op grond van de regels van de beroepsorganisatie (NBA) een professioneel-kritische houding verwacht ten aanzien van afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude in de jaarrekening. Ter invulling van deze professioneel-kritische houding zal de accountant een inschatting moeten maken van de frauderisico's, zich een beeld moeten vormen van de maatregelen van interne beheersing die de organisatie heeft getroffen om mogelijke fraudes van materieel belang te voorkomen en moeten bezien of deze maatregelen effectief zijn.

Wanneer sprake is van een aanwijzing voor fraude, dan zal de accountant dit moeten communiceren met, afhankelijk van de aard van de fraude, de direct leidinggevende, het college en, in sommige gevallen (fraude in de top van de organisatie) en wanneer onvoldoende herstelwerkzaamheden worden ondernomen, de raad.

De huidige economische ontwikkelingen kunnen bij organisaties en hun werknemers leiden tot verhoogde prikkels of gelegenheden tot het doen van of meewerken aan fraude. Gelet op het belang van een risicoanalyse die is toegespitst op de huidige economische ontwikkelingen en actuele interne beheersing attenderen wij u op de brochure 'Frauderisicoanalyse door directie en toezichthoudend orgaan' en adviseren het proces van periodieke frauderisicoanalyses een vast onderdeel te laten uitmaken van het interne controlesysteem dat erop is gericht bedrijfsrisico's te onderkennen, het belang en de waarschijnlijkheid daarvan in te schatten en de interne beheersing daarop toe te spitsen.

Om invulling te geven aan de eerdergenoemde verplichting hebben wij een fraudediscussie gevoerd binnen het controleteam en met het management van uw gemeente, waarbij wij de nadruk hebben gelegd op de eventuele mogelijkheden van materiële onjuistheden als gevolg van fraude in de jaarstukken en op preventieve maatregelen daarbij.

Daarnaast hebben wij conform onze beroepsregels zelfstandig werkzaamheden uitgevoerd die erop waren gericht om het risico van het "omzeilen" van de interne beheersingsmaatregelen door het management te detecteren. Tevens hebben wij specifieke controles uitgevoerd op memoriaalboekingen en schattingen en zijn wij alert geweest op significante en ongebruikelijke transacties.

Hoewel wij, zoals hiervoor beschreven, een kritische houding hebben ten opzichte van risico's van fraude in de jaarrekening, merken wij op dat onze controle niet specifiek gericht is op het ontdekken van fraude. Tijdens de uitvoering van onze controle van de jaarrekening 2013 hebben wij geen aanwijzingen verkregen dat er sprake is geweest van fraude.

Onafhankelijkheidsregels voor onze dienstverlening zijn per 1 januari 2014 geactualiseerd

Nieuwe onafhankelijkheidsregels in Nederland

Op 16 december 2013 heeft de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA) de nieuwe Verordening inzake Onafhankelijkheid (ViO) vastgesteld. Wij willen u in dit accountantsverslag graag op de hoogte stellen van de belangrijkste wijzigingen zoals die gelden voor organisaties die **niet** kwalificeren als een Organisatie van Openbaar Belang (OOB, vooral beursgenoteerde ondernemingen en financiële instellingen). Wij stellen voor om bij het bespreken van ons accountantsverslag de specifieke gevolgen voor onze dienstverlening aan uw organisatie te bespreken.

Verordening inzake Onafhankelijkheid (ViO)

De ViO is van toepassing op **alle cliënten** waar assurance-opdrachten worden uitgevoerd en is van kracht vanaf 1 januari 2014. De ViO vervangt de nadere voorschriften voor onafhankelijkheid (NVO).

Met de nieuwe ViO beoogt de beroepsorganisatie tegemoet te komen aan de verwachtingen van het maatschappelijk verkeer en daarmee bij te dragen aan het vertrouwen in het accountantsberoep. Hierna geven wij een toelichting op enkele onderwerpen uit de ViO die van belang zijn in het kader van onze dienstverlening aan uw organisatie.

Eén set van regels voor alle assurance-opdrachten

In de nieuwe onafhankelijkheidsregels is sprake van één set van regels voor alle assurance-opdrachten, zoals de controle of beoordeling van een jaarrekening, een subsidieverklaring, een verklaring bij een IT-systeem of een assurance-rapport bij een maatschappelijk jaarverslag. In de oude regels werd een onderscheid gemaakt tussen controleopdrachten en overige assurance-opdrachten, waarbij de onafhankelijkheidsvoorschriften voor controleopdrachten strenger waren.

Regelgeving voor adviesdiensten

Combinaties van assurance en advies (non-assurance) werkzaamheden zijn onder de VIO nog steeds toegestaan. De ViO introduceert wel een strak toetsingskader voor de evaluatie van alle non-assurance diensten, wat betekent dat voor aanvang van overige dienstverlening altijd een onafhankelijkheidsanalyse in het dossier dient te worden opgenomen. De ViO leidt daarmee tot een verzwaarde documentatieplicht. Het toetsingskader in de ViO is gebaseerd op de principes in de internationale onafhankelijkheidsregels van de Code of Ethics van de International Ethics Standards Board for Accountants (IESBA). Deze internationale onafhankelijkheidsregels worden door Deloitte nageleefd.

Langdurige betrokkenheid bij uw organisatie

In de ViO opgenomen dat een maatregel is vereist indien senior leden van het assurance-team (waaronder de eindverantwoordelijke accountant, maar ook andere senior teamleden) langdurig betrokken zijn bij dienstverlening aan dezelfde organisatie. Van langdurige betrokkenheid is in elk geval sprake als een senior teamlid gedurende zeven aaneengesloten jaren betrokken is bij dienstverlening aan dezelfde organisatie. Voorbeelden van maatregelen zijn het laten uitvoeren van een opdrachtgerichte kwaliteitsbeoordeling (OKB) of het rouleren van het teamlid. Indien meerdere teamleden gelijktijdig zouden moeten rouleren, is het ook mogelijk om voor een gefaseerde roulatie te kiezen. Na roulatie mag het betreffende teamlid gedurende twee jaar niet betrokken zijn bij de assurance dienstverlening aan de organisatie. Momenteel speelt deze maatregel niet bij uw gemeente.

Marketing en Reclame

In de ViO is een nieuwe bepaling opgenomen over marketing en reclame. Vooral is het niet toegestaan om met een assurance-cliënt een relatie aan te gaan waarbij de accountantsorganisatie zich in het kader van reclame of marketing associeert of laat associëren met de assurance-cliënt. Van associatie is sprake indien de onderlinge relatie als onderdeel van reclame of marketing openbaar wordt gemaakt.

Geschenken en gastvrijheid

De regels voor het ontvangen en verstrekken van geschenken en gastvrijheid zijn aangescherpt. Het uitgangspunt is dat het ontvangen en verstrekken van geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid niet past in een relatie tussen de accountant en de gecontroleerde organisatie. Deze regels gelden niet alleen voor de leden van het assurance-team, maar ook voor de accountantsorganisatie, andere onderdelen van het netwerk en haar bestuurders. Er is een drempel in de regels opgenomen van € 100. Voor geschenken met een waarde van meer dan € 100 is de eindverantwoordelijke accountant gehouden om:

- Te onderbouwen waarom het geschenk of de uiting van gastvrijheid gepast is;
- Een melding te doen bij een aangewezen persoon binnen Deloitte; en
- Vooraf met het toezichthoudend orgaan van uw organisatie af te spreken hoe zij hierover geïnformeerd wil worden.

Deze bepalingen gelden tevens voor persoonlijke uitingen van gastvrijheid. Hieronder wordt verstaan het voor de andere partij of persoon betalen van kosten van uitstapjes, reizen, lunches, diners en dergelijke die geen zakelijk karakter dragen.

Overgangsbepalingen

De nieuwe onafhankelijkheidsregels treden in werking per 1 januari 2014. Voor bestaande opdrachten en/of relaties waarbij een onafhankelijkheidsbedreiging speelt gelden overgangsbepalingen.

Algemene aanbeveling cybersecurity

Het belang van cyberveiligheid is de laatste jaren fors toegenomen als gevolg van de grotere afhankelijkheid van informatietechnologie en internet. Daarnaast heeft zich een verschuiving voorgedaan van informatiebeveiliging naar cyberveiligheid. De traditionele aanpak van informatiebeveiliging was vooral gericht op interne controles om de vertrouwelijkheid, integriteit en beschikbaarheid van gegevens veilig te stellen. Hoewel deze controles van groot belang blijven, bestrijkt cyberveiligheid een bredere waaier van interne en externe factoren.

Als zodanig dienen de gemeenteraad en het college/directie zich er in toenemende mate van te vergewissen dat managers in alle geledingen van de organisatie zich bewust zijn van de risico's die de digitale technologie met zich meebrengt voor de strategie en de organisatieactiviteiten en dat zij de juiste maatregelen treffen om deze risico's te beheersen. Rapportages aan de gemeenteraad en het college/directie dienen in toenemende mate te gaan over de lessen die worden getrokken uit specifieke IT-gerelateerde incidenten en zogenoemde "near-misses" en de gemeenteraad en het college/directie dienen vast te stellen welke inbreuk op de veiligheid de organisatie bereid is te tolereren. Daarnaast dient op bestuurlijk niveau te worden verzekerd dat sprake is van een voldoende mate van verantwoordelijkheid en verantwoordingsplicht ter ondersteuning van de daadwerkelijke prioritering van informatieactiva en juiste besluitvorming over het gebruik en de bescherming van informatie.

Bijlagen

Bijlage A1: Niet-gecorrigeerde fouten

Niet-gecorrigeerde fouten

De volgende niet-gecorrigeerde fouten groter dan de rapportagetolerantie zijn gedurende onze werkzaamheden vastgesteld:

Aard van de fouten	Rechtmatigheid <i>x € 1.000</i>	Getrouwheid <i>x € 1.000</i>
Effect niet-gecorrigeerde controleverschillen voorgaande periode	N.v.t.	N.v.t.
Effect niet-gecorrigeerde controleverschillen huidige periode	N.v.t.	N.v.t.
Rechtmatigheidsfout is tevens getrouwheidsfout	N.v.t.	N.v.t.
Rechtmatigheidsfout is per saldo ook een getrouwheidsfout	N.v.t.	N.v.t.
(Sub)totaal getrouwheidsfouten	N.v.t.	N.v.t.
Extra absolute waarde rechtmatigheidsfouten	N.v.t.	N.v.t.
Extra foutieve financiële beheershandelingen zonder direct financieel effect vanuit externe regels (EU-aanbesteding/Fido/Etc.)	N.v.t.	
Extra foutieve financiële beheershandelingen zonder direct financieel effect vanuit interne regels (gedoogbeleid)	N.v.t.	
Overige rechtmatigheidsfouten	N.v.t.	
Totaal rechtmatigheidsfouten	N.v.t.	

Aard van de onzekerheden	Rechtmatigheid x € 1.000	Getrouwheid x € 1.000
Onzekerheid rechtmatigheid betreft tevens getrouwheid	N.v.t.	N.v.t.
Onzekerheid rechtmatigheid is per saldo ook een onzekerheid inzake getrouwheid	N.v.t.	N.v.t.
(Sub)totaal onzekerheden in de controle getrouwheid	N.v.t.	N.v.t.
Extra absolute waarde onzekerheden rechtmatigheid	N.v.t.	
Extra financiële beheershandelingen met een onzeker direct financieel effect vanuit externe regels (EU-staatssteun)	N.v.t.	
Extra financiële beheershandelingen met een onzeker direct financieel effect vanuit interne regels (gedoogbeleid)	N.v.t.	
Overige onzekerheden inzake rechtmatigheid	N.v.t.	
Totaal onzekerheden in de controle rechtmatigheid	N.v.t.	

Wij hebben van het college een schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen, waarin het college het bovenstaande heeft bevestigd. Dat houdt in dat eventuele niet geconstateerde en derhalve niet-gecorrigeerde fouten, zowel individueel als in totaal, in het kader van de jaarrekening niet materieel zijn. Het college heeft tevens bevestigd geen kennis te hebben van andere niet-gecorrigeerde fouten.

Bijlage A2: Afwijkingen in de toelichting

Afwijkingen in de toelichting

Onze controlestandaarden eisen dat wij afwijkingen van materieel belang in de toelichting signaleren om de gemeenteraad in staat te stellen een inschatting te maken van de gevolgen daarvan voor de jaarrekening. De tabel hierna bevat een weergave van die onderwerpen uit de toelichting waarvan wij denken dat de gemeenteraad deze nader dient te beoordelen.

Toelichting	Bron toelichtingsvereiste	Kwantitatieve of kwalitatieve overweging
-------------	---------------------------	--

Niet van toepassing

N.v.t.

N.v.t.

Bijlage A3: Rechtmatigheid

Rechtmatigheid

In het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (BADO), de Kadernota Rechtmatigheid 2013 en in het door de gemeenteraad vastgestelde normenkader is het kader voor de controle op de rechtmatigheid opgenomen. Bij de controle op de rechtmatigheid hebben wij de volgende fouten en/of onzekerheden geconstateerd:

Toelichting	Bron normenkader	Fout of onzekerheid
-------------	------------------	---------------------

Niet van toepassing

N.v.t.

N.v.t.

Bijlage B: Onafhankelijkheid

Bevestiging onafhankelijkheid

De voorschriften in het kader van onafhankelijkheid zijn binnen de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (de NBA) opgenomen in de 'Verordening inzake Onafhankelijkheid (ViO)' en vormen een belangrijk onderdeel van het 'normenkader' waaraan een accountant moet voldoen. De naleving van de ViO is binnen de organisatie van Deloitte ingebed.

Op basis van onze toetsing concluderen wij dat onze onafhankelijkheid als certificerend accountant bij de gemeente Doetinchem in 2013 is gewaarborgd. Een overzicht van de aanvullende dienstverlening hebben wij hierna opgenomen.

Aanvullende dienstverlening

In 2013 zijn er door ons geen aanvullende diensten verricht.

Op grond van de door ons getroffen maatregelen en de communicatie met u hierover zijn wij van mening dat onze onafhankelijkheid is gewaarborgd.

Geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid

De Nederlandse onafhankelijkheidsregels vereisen dat de eindverantwoordelijke accountant de met governance belaste organen informeert over geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid die Deloitte, een bestuurder of interne toezichthouder van Deloitte of een lid van het controleteam heeft ontvangen of verstrekt aan gemeente Doetinchem of een bij gemeente Doetinchem betrokken persoon. Hierbij is een drempel van € 100 opgenomen in de regels.

Wij hebben geen geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid die een (geschatte) waarde van meer dan € 100 hebben ontvangen of verstrekt en zijn derhalve van mening dat er geen sprake is van een bedreiging voor de onafhankelijke uitvoering van de controleopdracht.

Bijlage C: Reikwijdte van de controle 2013

De opdracht die u ons heeft verstrekt

Binnen het kader van de meerjarige overeenkomst tussen uw gemeente en Deloitte Accountants B.V. tot het controleren van uw jaarrekening bevestigen wij formeel elk jaar de onderlinge afspraken met een opdrachtbevestiging. Met de opdrachtbevestiging van 15 oktober 2013 heeft u ons op meer gedetailleerde wijze opdracht gegeven tot het controleren van de jaarrekening 2013. De doelstelling van de controle is het afgeven van een controleverklaring bij de jaarrekening van de gemeente Doetinchem. In dit accountantsverslag geven wij een toelichting op de bevindingen naar aanleiding van de controle.

Onze controleaanpak bestaat in hoofdlijnen uit drie fasen: de risicoanalyse, de interimcontrole en de jaarrekeningcontrole.

Gezamenlijke risicoanalyse als basis

Onze controle start met het maken van een analyse van de risico's waar u als gemeente mee te maken heeft. Deze risicoanalyse zien wij als een gezamenlijke actie van ons controleteam en vertegenwoordigers van uw gemeente en maakt deel uit van ons pre-auditgesprek. Het doel hiervan is om op basis van gezamenlijke kennis van uw organisatie en uw omgeving tot een zo volledig en bruikbaar mogelijke risicoanalyse te komen, die als basis voor de verdere controlewerkzaamheden kan dienen. Het gaat hierbij primair om de externe risico's en de risico's in de bedrijfsvoering. Bij deze inventarisatie ligt primair de focus op de risico's op afwijkingen van materieel belang in de jaarrekening als gevolg van fraude of fouten.

Interimcontrole

Onze risicoanalyse en de daarop gebaseerde controleaanpak richten zich niet uitsluitend op de jaarrekening zelf, maar ook op het systeem van interne beheersing. Hoe beter dat systeem functioneert, hoe meer zekerheid er bestaat dat de opgeleverde informatie betrouwbaar is, zowel tussentijds als bij de jaarrekening. Omdat deze interne beheersing het gehele jaar goed dient te functioneren, hoeven wij met de aanvang van onze controle niet te wachten totdat de jaarrekening gereed is. Onze controle vindt daarom voor een belangrijk deel al in de tweede helft van het boekjaar plaats. Wij onderzoeken tijdens de interimcontrole de procesrisico's, om te bepalen of hierin voldoende beheersmaatregelen (de AO/IB) zijn getroffen. Het product van deze fase van de controle is onze managementletter (en bestuursbrief, specifiek voor de raad) met daarin opgenomen verbeterpunten ter verdere optimalisatie van de interne beheersing (zie paragraaf Interne beheersing).

Jaarrekeningcontrole

Bij de jaarrekeningcontrole stellen wij vast of de jaarrekening is opgesteld volgens de geldende verslaggevingsvoorschriften (Bbv), of de door u opgestelde jaarrekening een getrouw beeld geeft en of de baten, lasten en balansmutaties voldoen aan de eisen van rechtmatigheid zoals opgenomen in uw controleprotocol en normen- en toetsingskader. Ook stellen wij vast dat de posten in de jaarrekening adequaat zijn toegelicht. Onze controle houdt niet in dat wij alle posten integraal controleren. Onze aanpak heeft als doel om belangrijke onjuistheden of onrechtmatigheden te ontdekken, rekening houdend met de materialiteitsgrenzen zoals door u vastgesteld en vastgelegd in het controleprotocol.

Het product van de jaarrekeningcontrole is de controleverklaring bij de jaarrekening en ons accountantsverslag. In ons accountantsverslag rapporteren wij fouten en onzekerheden die de vastgestelde rapportagetolerantie overschrijden en overige bijzonderheden die naar onze mening van belang zijn voor de behandeling van de jaarrekening (zoals governance, financiële positie, ontwikkeling resultaten en de kwaliteit van de interne beheersing).

Scope van de opdracht

Onze controleverklaring is gebaseerd op onze controlewerkzaamheden als accountant van de gemeente Doetinchem.

Bijlage D: Disclaimer en beperking in gebruik

Dit verslag is alleen bestemd voor de leden van de gemeenteraad en het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Doetinchem en mag niet in zijn geheel of gedeeltelijk aan derden worden verstrekt of aangehaald zonder onze schriftelijke toestemming vooraf. Er wordt geen verantwoordelijkheid aan een derde partij geaccepteerd, omdat dit verslag daar niet voor opgesteld en bedoeld is. Dientengevolge nemen wij geen enkele verplichting of plicht van zorg aan ieder ander persoon aan wie dit verslag getoond of in zijn handen komt op ons.

De in dit verslag aan de orde gestelde onderwerpen zijn door ons geconstateerd gedurende onze controleopdracht waarvan wij van mening zijn dat zij uw aandacht behoeven. Het is geen allesomvattend verslag van alle geconstateerde zaken en in het bijzonder kunnen wij niet verantwoordelijk worden gesteld voor het rapporteren van alle bedrijfsrisico's of tekortkomingen in het systeem van interne beheersing. Elke conclusie, opinie of opmerking in dit verslag is verstrekt in de context van onze controleverklaring over de jaarrekening als geheel, welke zal worden verstrekt in onze controleverklaring.

Evenzo geldt dat de opmerkingen, bevindingen en aanbevelingen met betrekking tot het systeem van interne beheersing niet gelezen dienen te worden als een afzonderlijke opinie van het systeem van interne beheersing en haar werking.

Deloitte refers to one or more of Deloitte Touche Tohmatsu, a UK Private Company limited by guarantee, and its network of member firms. Neither Deloitte Touche Tohmatsu nor any of its member firms has any liability for each other's acts or omissions. Each of the member firms is a separate and independent legal entity operating under the names of "Deloitte", "Deloitte & Touche", "Deloitte Touche Tohmatsu", or other related names.